

Underlag för lektionsplanering - Sápmi, samerna och den samiska flaggan åk 1-3

Ämne/arbetsområde	Historia (SO), musik och svenska - Sápmi och samer
Årskurs	1-3

Lektionens innehåll

Detta lektionsupplägg är anpassat för årskurs 1-3 och kan kopplas till det centrala innehållet i historia, svenska och musik samt det övergripande mål och riktlinjer som finns för grundskolan i läroplanen (Lgr22) angående urfolket samerna. Eleverna får kunskap om var Sápmi ligger geografiskt, fakta om samerna och det samiska kulturarvet samt lära sig om den samiska flaggan.

Förberedelser/förkunskaper

Ett bra stöd för dig som lärare finns tillgängligt på hemsidan [samer.se](https://www.samer.se), "Fatta Sápmi" <https://www.samer.se/fattasapmi>. Bland annat förklaras grundläggande frågor som rör de samiska folket, kulturen, språket och vad det innebär att samer är såväl minoritet, nationell minoritet och urfolk. Du kan också förbereda dig genom att se filmen *Samer* (UR, 2024, 12 min) <https://urplay.se/serie/236457-sveriges-nationella-minoriteter>

Koppling till centralt innehåll i samhällsorienterade ämnen, såsom historia samt i ämnena musik och svenska i årskurs 1-3

Rubrik för centralt innehåll i aktuell kursplan	Citerat ur centralt innehåll	Kan kopplas konkret till det aktuella ämnesområdet genom:
Att leva tillsammans (SO)	Skildringar av människors levnadsvillkor förr i tiden, till exempel i barnlitteratur, sånger och filmer. Minnen berättade av människor som lever nu. Migration inom ett land och mellan länder. Vad detta kan ha för orsaker och få för konsekvenser.	Eleverna får kunskap om samisk kultur och levnadssätt i historia och nutid genom filmer, ljudfiler och diskussioner. Eleverna får kunskap om Sápmi, ett folk i fyra länder. Eleverna ökar sin kunskap och förståelse för samer som urfolk och minoritet.
Att leva i närområdet (SO)	Hemortens historia och vad närområdets platser, byggnader och vardagliga föremål kan berätta om livet där under olika tider.	Att prata om Sápmis geografi, om det samiska språket och den samiska kulturen samt reflektera över samers olika levnadsvillkor förr och nu.

Att leva i världen (SO)	Människans uppkomst, vandringer, samlande och jakt samt förändrade levnadsvillkor i samband med övergången till jordbruk.	Eleverna får kunskap om den samiska kulturen och hur den utvecklats från ett samhälle baserat på jakt till dagens samhälle. Eleverna lär sig om det samiska språket och den samiska flaggan.
Musicerande och musikskapande (MU)	Sång och spel i olika former. Unison sång, kanon, växelsång och ensemblespel. Gestaltning av sånger och berättelser med ljud, rytmer och rörelser.	Eleverna får lyssna på den samiska nationalsången och reflektera över musik och text.
Tala lyssna och samtala (SV)	Att lyssna aktivt och återberätta viktiga delar av ett innehåll.	Eleverna får lyssna till sagor och sägner från den samiska kulturen och får möjlighet att återberätta/diskutera de som eleverna hört.
Texter (SV)	Skönlitteratur för barn från olika tider och skilda delar av världen. Sånger, muntligt berättande, bilderböcker, kapitelböcker, lyrik, dramatik, sagor och myter. Texter som belyser människors upplevelser och erfarenheter.	Eleverna får lära sig om samer och Sápmi genom lyssna till fakta om ämnet. Eleverna får lyssna till berättande texter och sägner kopplat till samernas liv förr i världen samt att de får en större förståelse för andra kulturer.

Bedömningsförslag av godtagbara kunskaper (baserat på kriterier för bedömning av godtagbara kunskaper för SO, musik och svenska i slutet på årskurs 3).

(SO) Eleven vet innebörden av vad samiska levnadssätt förr och nu kan innebära. Eleven gör då enkla jämförelser mellan livet förr och nu. Eleven har kännedom om att samer som folk lever i fyra olika länder, och har en förståelse för skillnader mellan begreppen minoritet, majoritet och urfolk.

(Svenska) Eleven kan söka information om samer ur någon anvisad källa och återger då grundläggande delar och information i enkla former av faktatexter. Eleven skriver enkla texter med samiskt innehåll. Eleven samtalar och berättar om vardagliga händelser utifrån samiska teman.

(Bild) Eleven kan framställa några olika typer av berättande och informativa bilder som kommunicerar samiska erfarenheter, åsikter och upplevelser med delvis genomarbetade uttrycksformer. Eleven beskriver bilders innehåll och funktion på ett enkelt sätt. (Betygskriterier åk 6)

(Musik) Genom musikaliskt skapande uttrycker eleven idéer och tankar på ett i huvudsak fungerande sätt. Eleven provar att komponera samiska musikaliska uttryck. (Betygskriterier åk 6)

Förslag på undervisningsupplägg

Start, hur börjar lektionen?	Fråga klassen vad de vet om samer. Arbeta gärna enligt EPA (Enskilt-Par-Alla). Samla upp orden på tavlan/skärmen. Visa filmen Ella-Sara om Sápmi (Sametinget), 2019, 1 min, 32 sek. https://www.youtube.com/watch?v=ph7eH7DNVrc
Elev- och läraraktiviteter.	Visa filmen Ella-Sara om Sápmi (Sametinget), 2019, 1 min, 32 sek. https://www.youtube.com/watch?v=ph7eH7DNVrc Förklara följande begrepp för eleverna: - Urfolk - Riksgräns - Sápmi - Erövra - Naturreligion I slutet av filmen ställs frågan "Kanske känner du någon med samiskt ursprung utan att du har tänkt på det?". Observera att samiska elever inte nödvändigtvis är bekväma med att vara

öppna med sin identitet i klassrumssammanhang. Använd därför inte enskilda elever som exempel om de inte själva signalerar att det är ok.

Den samiska nationalsången:
Lyssna tillsammans på en del av den samiska nationalsången. Samernas nationaldag firas den 6 februari.

I ljudklippet som är på nordsamiska hör man första versen i samiska nationalsången, den har fem verser och är skriven av Isak Saaba.

Översättning vers 1:

*Nordvart genom Karlavagnen ser du
Samelandet skymta: Fjäll bak fjäll i
fjärran blåna, sjöar sträcka sig vid
sjöar, bergens branter, fjällens toppar
höja sig mot själva himlen, bäckar
brusa, skogar susa, tvärbrant stupa
stålgrå uddar strävande mot stormigt
hav.*

Låt eleverna diskutera i par eller grupp. Vad beskriver den första versen (hur naturen ser ut i Sápmi och att det ligger i norr, till exempel). Be eleverna skriva ned ord de inte förstår, och förklara för klassen.

Flaggan:

Titta på bilden med den samiska flaggan. Berätta följande för eleverna:

- Den samiska flaggan innehåller olika symboler.
- Cirkeln är en symbol för både solen och månen. Solringen är röd och månringen är blå.
- Flaggans färger röd, blå, grön och gul kommer från den traditionella samiska dräkten, kolten.

Extrauppgift i mån av tid:

Låt eleverna lyssna på en samisk saga/sägen samtidigt som de får färglägga flaggan.

Avslut	Avslutande diskussion: - Vad har ni lärt er om samer? - Vad har ni lärt er om Sápmi? - Vilka färger har den samiska flaggan? - Var det något du tyckte var särskilt spännande idag?
Arbete utanför lektionstid	Inget.
Material till lektionen	Ella-Sara om Sápmi (Sametinget), 2019, 1 min, 32 sek. https://www.youtube.com/watch?v=ph7eH7DNVrc Lyssna till den samiska nationalsången: http://www.samer.se/1251 (behövs mp3 spelare i datorn) Samiska flaggan: www.samer.se/1248 Text till En flagga-ett folk www.samer.se/flaggan Samiska flaggan att måla, hämta bilden från: http://ovttas.no/nb/node/10812 Lyssna till en samisk saga/sägen: <i>Bortbytingen</i> http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/636677?programid=3129 <i>Hundarna skriar</i> http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/637273?programid=3129
Uppföljning och dokumentation	Hur kan innehållet/upplägget för lektionen förbättras? Finns det möjlighet till återkoppling?

Länk till kursplaner: <https://www.skolverket.se/laroplaner-amnen-och-kurser/grundskoleutbildning/grundskola/laroplan>